

บทบรรณาธิการ

วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยฉบับนี้ ประกอบด้วยบทความที่หลากหลาย ประการแรก มีบทความอยู่จำนวนหนึ่งที่มีเนื้อหาความสัมพันธ์กัน เอื้อต่อผู้อ่านในการพิจารณาเปรียบเทียบและขบคิดเพื่อทำความเข้าใจโน้ตสนธิเรื่อง “ความว่าง” หรือ “สุญญตา” ในพระพุทธศาสนาจากแง่มุมต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี บทความเหล่านี้ประกอบด้วยบทความวิจัย ๒ เรื่อง ได้แก่ “นิพพานตามทัศนะของท่านพุทธทาสภิกขุ” “การศึกษาวิเคราะห์เรื่องสุญญตาในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท” และครอบคลุมถึงบทวิจารณ์หนังสือเรื่อง “ชกเซน คำสอนลับแห่งวัชรยาน วิถีธรรมสู่การรู้แจ้ง”

บทความวิจัยเรื่อง “นิพพานตามทัศนะของท่านพุทธทาสภิกขุ” กล่าวถึง “ความว่าง” ในฐานะเป็นนิยามของ “นิพพาน” ตามทัศนะของท่านพุทธทาส โดยความว่างที่ว่ามิใช่ความปราศจากวัตถุหรือจิตใจ หากแต่เป็นความว่างไปจาก “ตัวกู-ของกู” เมื่อใดที่จิตปราศจาก “ตัวกู-ของกู” นี้ กล่าวได้ว่าในขณะนั้น จิตได้อยู่กับพระนิพพาน ขณะเดียวกัน บทความวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์เรื่องสุญญตาในคัมภีร์พุทธศาสนาเถรวาท” สืบค้นพระไตรปิฎกและอรรถกถาเพื่อวิเคราะห์ความหมายของ “สุญญตา” ผลการศึกษาพบว่า คำนี้มี ๔ นัยยะ ได้แก่ ความว่างอันเนื่องมาจากความสูญไปของสิ่งที่มีอยู่ ความว่างจากตัวตน ความว่างจากกิเลส และพระนิพพาน ในขณะเดียวกัน บทวิจารณ์หนังสือเรื่อง “ชกเซน คำสอนลับแห่งวัชรยาน วิถีธรรมสู่การรู้แจ้ง” มีเนื้อหาส่วนหนึ่งกล่าวถึงการประสานทฤษฎีและแนวการปฏิบัติภาวนาตามแนวทางแห่งวัชรยาน (ตันตระและชกเซน) เข้ากับการตีความคำสอนเรื่อง “สุญญตา” อันมีความหมายครอบคลุมถึงความเป็นหนึ่งเดียวกันของสังสารวัฏและนิพพาน นอกจากนี้ประเด็นนี้แล้ว หนังสือเล่มนี้ยังมีความน่าสนใจเป็นพิเศษเนื่องจากการกล่าวถึงวิธีการปฏิบัติธรรมที่ไม่คุ้นหูนักในบริบทสังคมไทย

บทความวิจัยที่น่าสนใจอีกเรื่องหนึ่ง ได้แก่ “การตั้งครุฑของภิกษุณี: ความไม่สอดคล้องระหว่างเรื่องเล่ากับบทบัญญัติในครุธรรม” โจทย์ในการวิจัยของบทความนี้เกิดมาจากข้อสังเกตที่น่าสนใจของผู้วิจัยเกี่ยวกับความขัดแย้งที่พบในตัวบทพระไตรปิฎกและอรรถกถา กล่าวคือ พบเรื่องเล่าเกี่ยวกับการตั้งครุฑของ ภิกษุณีทั้ง ๆ ที่มีครุธรรมข้อที่ 6

อันเป็นบทบัญญัติที่น่าจะทำให้กรณีการตั้งครุฑในขณะเป็นภิกษุณีเป็นไปได้ บทบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้สตรีที่จะบวชต้องถือศีลเป็นเวลา 2 ปีก่อนที่จะบวชเป็นภิกษุณี จากข้อสังเกตดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์และตั้งคำถามเกี่ยวกับการบังคับใช้หลักครุฑธรรม ซึ่งควรค่าแก่ผู้อ่านที่จะได้ติดตามข้อเสนอของผู้วิจัยต่อไป

บทความวิจัยเรื่อง “ทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการสอนวิธีปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวของพระธรรมสังฆราชจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม)” ศึกษาความคิด ความเข้าใจ และความรู้สึกร่วมที่มีต่อวิธีการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวของพระธรรมสังฆราชจารย์ (จรัญ ฐิตธมฺโม) โดยใช้แบบสอบถามสำรวจจากผู้เข้าปฏิบัติธรรมวัดตาลเอน สำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดพระนครศรีอยุธยา แห่งที่ 15 อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยมีความน่าสนใจที่ว่าในขณะที่เพศและอายุของผู้เข้าปฏิบัติธรรมที่แตกต่างกันมีผลต่อทัศนคติดังกล่าว แต่ประสบการณ์และระยะเวลาการปฏิบัติธรรมที่แตกต่างกันกลับไม่มีผลต่อทัศนคติของผู้เข้าปฏิบัติธรรม

นอกจากบทความวิจัยและบทวิจารณ์หนังสือแล้ว วารสารฯ ฉบับนี้ยังมีบทแปลหนังสือเรื่อง “องค์ใดพระสัมพุทธ” ของอาจารย์พุทิตะ ทากามิจิ ซึ่งจะทยอยลงตีพิมพ์ในวารสารฯ ให้ผู้อ่านได้ติดตามอย่างต่อเนื่อง อาจารย์พุทิตะ ทากามิจิ เป็นผู้มีความรู้ทางพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้งและได้รจนาหนังสือเล่มนี้บนพื้นฐานของประสบการณ์อันยาวนานในการศึกษาพุทธประวัติ ความสนใจเกี่ยวกับพระพุทธองค์ว่าท่านทรงเป็นใครหรือทรงมีลักษณะอย่างไร มีอยู่เสมอมาในบริบทสังคมไทย กระทั่งมีบางคนถึงกับเสนอว่าพระพุทธองค์ทรงเป็นคนไทย จึงไม่เป็นที่น่าสงสัยว่าบทแปลนี้จะมีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เชื่อได้ว่าการติดตามเนื้อหาจะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเปิดมุมมองใหม่ที่จะช่วยให้เข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธองค์ได้ดียิ่งขึ้น